EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 19.6.2024
COM(2024) 627 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

Rootsi majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 627 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

Rootsi majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,[1] eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[3] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb ELi rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab see kaasa majanduslikule ja sotsiaalsele taastumisele ning kestlike reformide ja investeeringute tegemisele, et eelkõige edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust ELis ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

---

1 ELT L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj

2 ELT L 306, 23.11.2011, lk 25. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj)

(2) 27. veebruaril 2023 vastu võetud REPowerEU määruse[4] eesmärk on järk-järgult kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitaks saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Rootsi lisas oma riiklikusse taaste- ja vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

(3) 16. märtsil 2023 avaldas komisjon teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“,[5] et anda teavet poliitiliste otsuste tegemiseks ja luua raamtingimused majanduskasvu hoogustamiseks. Teatises käsitletakse konkurentsivõimet üheksa üksteist tugevdava teguri kaudu. Nende tegurite hulka kuuluvad muu hulgas juurdepääs erakapitalile, teadusuuringud ja innovatsioon, haridus ja oskused ning ühtne turg, mis on esmatähtsad poliitikaprioriteedid reformide ja investeeringute elluviimiseks, et lahendada praegused tootlikkusega seotud probleemid ning suurendada ELi ja selle liikmesriikide pikaajalist konkurentsivõimet. Kõnealuse teatise järel esitas komisjon 14. veebruaril 2024 ühtse turu ja konkurentsivõime aruande[6]. Aruandes on üksikasjalikult kirjeldatud Euroopa ühtse turu tugevaid külgi ja probleeme ning kajastatud aasta jooksul toimunud muutusi, tuginedes eespool nimetatud üheksale konkurentsivõimet edendavale tegurile.

(4) 21. novembril 2023 võttis komisjon vastu 2024. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi,[7] mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2024) tsükli algust. 22. märtsil 2024 kiitis Euroopa Ülemkogu analüüsi prioriteedid konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme raames heaks. 21. novembril 2023 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2024. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Rootsit ühe liikmesriigina, keda võib mõjutada tasakaalustamatus või kelle puhul on oht, et teda võib mõjutada tasakaalustamatus, ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille nõukogu võttis vastu 12. aprillil 2024, ning ettepaneku 2024. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist ning mille nõukogu võttis vastu 11. märtsil 2024.

(5) 30. aprillil 2024 jõustus ELi uus majanduse juhtimise raamistik. Raamistik hõlmab uut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97. See hõlmab ka muudetud määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kohta ja muudetud direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku kohta[8]. Uue

---

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

5 COM(2023) 168 final.

6 COM(2024) 77 final.

7 COM(2023) 901 final.

8 Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1264, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (ELT L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1265, millega muudetakse direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide

raamistiku eesmärgid on valitsemissektori võla jätkusuutlikkus ning kestlik ja kaasav majanduskasv järkjärgulise konsolideerimise ning reformide ja investeeringute kaudu. Sellega edendatakse riikide isevastutust ja keskendutakse rohkem keskpikale perspektiivile koos nõuete tõhusama ja sidusama täitmise tagamisega. Iga liikmesriik peaks esitama nõukogule ja komisjonile riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad sisaldavad liikmesriigi eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning hõlmavad riikliku seadusandliku tsükli pikkusest sõltuvalt nelja- või viieaastast planeerimisperioodi. Riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades esitatud netokulude[9] kava peaks olema kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 nõuetega, sealhulgas nõudega hoida valitsemissektori koguvõlg usutavas langustrendis või viia see langustrendi hiljemalt kohandamisperioodi lõpuks või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % SKPst ning viia valitsemissektori eelarvepuudujääk keskpika perioodi jooksul alla kontrollväärtuse 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse teha asjakohased reformid ja investeeringud vastavalt määruses (EL) 2024/1263 sätestatud kriteeriumidele. Nende kavade koostamise toetamiseks esitab komisjon [21. juunil] 2024 liikmesriikidele suunised nende esitatavate kavade ja järgnevate iga-aastaste eduaruannete sisu kohta ning edastab kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 5 neile eelarvekohanduste tehnilised suunised (vajaduse korral võrdlustrajektoorid ja tehnilise teabe). Liikmesriigid peaksid esitama oma keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava 20. septembriks 2024, välja arvatud juhul, kui liikmesriik ja komisjon lepivad kokku tähtaja pikendamises mõistliku aja võrra. Liikmesriigid peaksid tagama, et kaasatakse nende parlamendid ning vajaduse korral konsulteeritakse sõltumatute eelarveasutuste, sotsiaalpartnerite ja muude riigi sidusrühmadega.

(6) 2024. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimastel aastatel esitatud asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. 2019., 2020., 2022. ja 2023. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(7) 28. mail 2021 esitas Rootsi vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. 4. mail 2022 võttis nõukogu vastu Rootsi taaste- ja

---

eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

9 Netokulu, nagu on määratletud nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määruse (EL) 2024/1263 artiklis 2 (ELT L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Netokulu – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmist käsitleva otsuse,[10] mida muudeti 9. novembril 2023 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse maksimaalset summat ja lisada REPowerEU peatükk[11]. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsusest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Rootsi on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(8) 26. aprillil 2024 esitas Rootsi kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 8 lõikega 1 oma 2024. aasta riikliku reformikava ja 2024. aasta lähenemisprogrammi. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2024. aasta riiklik reformikava ka Rootsi kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(9) 19. juunil 2024 avaldas komisjon Rootsi kohta 2024. aasta riigiaruande[12]. Selles hinnati Rootsi edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2023 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Rootsi on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Rootsi edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning ELi peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(10) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Rootsi kohta põhjaliku analüüsi. Peamised järeldused, milleni komisjoni töötajad jõudsid oma hinnangus Rootsi makromajandusliku haavatavuse kohta kõnealuse määruse kohaldamisel, avaldati 2024. aasta märtsis[13]. Komisjon jõudis 19. juunil 2024 järeldusele, et Rootsis esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige seisab Rootsi silmitsi kinnisvaraturuga seotud haavatavuse ja erasektori suure võlaga, mis on hoolimata hiljutisest kinnisvarahindade korrektsioonist endiselt aktuaalne, kusjuures poliitikameetmed nende probleemide lahendamiseks on olnud piiratud. Pärast mitu aastat kestnud märkimisväärset tõusu on kinnisvarahinnad alates 2022. aasta lõpust langenud. Erasektori võlg SKP suhtes vähenes SKP suure nominaalkasvu tõttu, mis tulenes kiirest inflatsioonist, samal ajal kui võlatase nominaalväärtuses siiski suurenes. Intressimäärade kiire tõus on negatiivselt mõjutanud kodumajapidamiste ja ärikinnisvaraga tegelevate ettevõtete võlateenindust, vähendanud nõudlust ja mõjutanud kinnisvarahindu. Muutuvad intressimäärad ja väga pikad hüpoteeklaenud on avaldanud survet kodumajapidamiste finantsseisundile, vähendanud tagasimaksevõimet ja põhjustanud tarbimise vähenemist ning lisaks soodustasid need 2023. aastal majanduslangust. Samal ajal vähenes uute elamute ehitus järsult. Vaatamata hiljutisele langusele on eluasemehinnad endiselt selgelt liiga kõrged; samuti näib, et ärikinnisvara hinnad ei ole veel täielikult korrigeeritud ning kui intressimäärad püsivad kõrged ja väärtus langeb, ohustab see suutlikkust võlga teenindada. Finantssektor on kinnisvarasektoris avalduvatele riskidele väga avatud,

[10] Nõukogu 4. mai 2022. aasta rakendusotsus Rootsi taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (ST 7772/2022; ST7772/2022 ADD1).

[11] Nõukogu 9. novembri 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 4. mai 2022. aasta rakendusotsust Rootsi taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (14474/2023).

[12] SWD(2024) 627 final.

[13] SWD(2024) 85 final.

kuid selle tugevad näitajad peaksid kaitsma kinnisvaraprobleemide leviku eest majanduses laiemalt. Poliitilised edusammud on olnud piiratud ning kindlamate meetmete puudumisel jäävad tuvastatud nõrgad kohad püsima ja võivad kaasa tuua laenuga eluasemete soetamise ja kinnisvara ülehindamise taasleviku. Meetmed, millega suurendada eluasemete pakkumist, võivad aidata neid probleeme ära hoida. Lisaks soodustab maksustamine jätkuvalt laenuga eluaseme soetamist hüpoteeklaenude intressimaksete märkimisväärse mahaarvamise kaudu, mis soodustab kodu omamise eelistamist. Üüriturgu ei ole reformitud.

(11) Eurostati kinnitatud andmete põhjal[14] vähenes Rootsi valitsemissektori eelarvepuudujääk 1,2 %-lt SKPst 2022. aastal 0,6 %-le SKPst 2023. aastal, samas kui valitsemissektori võlg suurenes 33,2 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 31,2 %-le SKPst 2023. aasta lõpus.

(12) 12. juulil 2022 soovitas nõukogu[15] Rootsil võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,[16] võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele ning Ukrainast põgenevatele inimestele. Rootsi peaks olema valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Rootsil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut ning muid liidu vahendeid. Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika[17] 2023. aastal üldjoontes neutraalne (0 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) andis 2023. aastal eelarvepoliitikasse üldiselt neutraalse panuse 0,1 % SKPst ja oli kooskõlas nõukogu soovitusega. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude üldjoontes neutraalne panus tulenes kodumajapidamistele ja ettevõtetele energiahindade tõusu tõttu suunatud (siht- ja sihtotstarbeta) erakorraliste toetusmeetmete vähendamisest (0,3 protsendipunkti SKPst), mida osaliselt tasakaalustasid mitmed väiksemad meetmed, muu hulgas kütuseaktsiisi vähendamine. Riiklikult rahastatavad investeeringud moodustasid 2023. aastal 4,9 % SKPst, mis on 0,2 protsendipunkti võrra rohkem kui 2022. aastal. Rootsi rahastas avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, näiteks tööstuse ja kliima arenguhüppe kavad, rahastades kliimaprojekte ja vähesaastavat tehnoloogiat tööstuses ning investeeringuid lairibaühenduse laiendamisse. Rootsi ei ole taaste- ja vastupidavusrahastu raames veel maksetaotlust esitanud.

---

14 Eurostat – Euro Indicators, 22.4.2024.

15 Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Rootsi riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta (*ELT C 334, 1.9.2022, lk 1)*.

16 Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on Rootsi keskpika perioodi potentsiaalne SKP kasv 2023. aastal nominaalväärtuses 7,7 %, tuginedes kümne aasta keskmisele potentsiaalsele reaalkasvu määrale ja 2023. aasta SKP deflaatorile.

17 Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutuse erinevusena, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid. Miinusmärgiga (plussmärgiga) näitaja osutab ekspansiivsele (pärssivale) eelarvepoliitikale.

(13) 2024. aasta lähenemisprogrammi peamised prognoosid võib kokku võtta järgmiselt. Eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 0,7 % ja 2025. aastal 2,5 %, samas kui tarbijahindade inflatsioon ilma intressikuluta on 2024. aastal 2,1 % ja 2025. aastal 1,7 %. Valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks 2024. aastal suurenema 1,2 %-le SKPst ja vähenema 2025. aastal 0,3 %-le SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks suurenema 32,0 %-le ja 2025. aasta lõpuks vähenema 31,4 %-le. Pärast 2025. aastat peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk jõudma ülejääki 0,7 % SKPst 2026. aastal ja suurenema 1,7 %-le SKPst 2027. aastal. Seega ei lange valitsemissektori eelarvepuudujääk programmiperioodi jooksul kavakohaselt alla aluslepingus sätestatud kontrollväärtust ehk 3 % SKPst. Vastupidiselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse pärast 2025. aastat vähenema 2026. aastal 30,0 %-le ja 2027. aastal 28,0 %-le.

(14) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 0,2 % ja 2025. aastal 2,1 % ning THHI inflatsioon püsib 2024. aastal 2,0 % tasemel ja 2025. aastal 1,8 % tasemel.

(15) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal 1,4 % SKPst, mis kajastab muu hulgas maksutulu kasvu aeglustumist ja kulude suurenemist eelkõige seoses indekseeritud pensionidega piirkondlikus ja omavalitsuse allsektoris, samal ajal kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks suurenema 32 %-le. Komisjoni prognooside kohaselt on eelarvepoliitika 2024. aastal üldjoontes ekspansiivne (0,6 % SKPst).

(16) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2024. aastal taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest kulusid mahus 0,1 % SKPst (2023. aastal 0,1 % SKPst). Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Rootsi valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga.

(17) 14. juulil 2023 soovitas nõukogu[18] Rootsil säilitada 2024. aastal usaldusväärne eelarvepositsioon. Liikmesriikidel paluti 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarve koostamisel võtta arvesse, et komisjon teeb 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal nõukogule ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on Rootsi struktuurne eelarvepositsioon 2024. aastal 0,0 % SKPst (2023. aastal 0,1 % SKPst), st riik täidab oma keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepositsioon – 1 % SKPst. See on kooskõlas nõukogu soovitusega.

(18) Nõukogu soovitas ka Rootsil võtta meetmeid, et kaotada kehtivad energiatoetusmeetmed võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal. Nõukogu täpsustas, et kui uue energiahindade tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tuleks Rootsil tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud vähekaitstud leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt

[18] Nõukogu soovitus, milles käsitletakse Rootsi 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 312, 1.9.2023, lk 252).

peaks erakorralistest energiatoetusmeetmetest tulenev eelarve netokulu[19] olema 2023. aastal alla 0,1 % SKPst ning 2024. aastal alla 0,1 % SKPst ja 2025. aastal 0 % SKPst. Prognooside kohaselt kaotatakse erakorralised energiatoetusmeetmed 2023. ja 2024. aastal võimalikult kiiresti. See on kooskõlas nõukogu soovitusega.

(19) Lisaks soovitas nõukogu Rootsil säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada taaste- ja vastupidavusrahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud 2024. aastal suurenema 5,1 %-le SKPst (2023. aastal 4,9 %). See on kooskõlas nõukogu soovitusega. Samal ajal prognoositakse, et ELi vahenditest, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest, rahastatavad avaliku sektori kulud peaksid 2024. aastal jääma samale tasemele 0,2 % SKPst.

(20) Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, hinnatakse komisjoni 2024. aasta kevadprognoosis, et 2025. aastal on valitsemissektori eelarvepuudujääk 0,9 % SKPst ja valitsemissektori võla suhe SKPsse 31,3 %, seda juhul, kui majandus taastub.

(21) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need peaksid aitama tulemuslikult lahendada kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud aja jooksul on oluline kiiresti jätkata kava, sealhulgas REPowerEU peatüki tulemuslikku rakendamist, et suurendada Rootsi pikaajalist konkurentsivõimet rohe- ja digipöörde kaudu, tagades samal ajal sotsiaalse õigluse. Kavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks on oluline, et Rootsi kiirendaks oluliselt reformide ja investeeringute elluviimist. Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(22) Osana ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamisest vastavalt määruse (EL) 2021/1060 artiklile 18 peab Rootsi iga programmi 2025. aasta märtsiks läbi vaatama, võttes muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme, samuti riiklikku energia- ja kliimakava. Läbivaatamise tulemuste alusel eraldatakse lõplikult iga programmiga ette nähtud ELi rahastus. Rootsi on teinud edusamme ühtekuuluvuspoliitika ja Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel, kuid jätkuvalt on probleeme ning erinevused pealinna piirkonna ja ülejäänud riigi vahel püsivad. On oluline kiirendada ühtekuuluvuspoliitika rakendamist ja programmides kokku lepitud prioriteedid on jätkuvalt asjakohased. Äärmiselt oluline on jätkata innovatsiooni toetamist, mis aitab kaasa ühiskonna keskkonnasäästlikumaks muutmisele eesmärgiga saavutada kliimaneutraalne majandus, jätkates samal ajal sotsiaal-majanduslike piirkondlike erinevuste ning linna- ja linnaväliste piirkondade vaheliste erinevuste vähendamist. Lisaks on jätkuvalt oluline edendada täiend- ja ümberõpet, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele elanikkonnarühmadele, eelkõige rändetaustaga inimestele. Rootsi võiks kasutada ka Euroopa strateegiliste

[19] Näitaja kajastab meetmete aastast eelarvekulu, milles on võetud arvesse tulusid ja kulusid ning millest on asjakohasel juhul arvatud maha energiatarnijate erakorralisele kasumile kehtestatud maksudest saadud tulud.

tehnoloogiate platvormi algatust, et suurendada investeeringuid rohepööret toetavatesse tehnoloogiatesse. Puhta ja ressursitõhusa tehnoloogia arendamine ja tootmine, sealhulgas väärtusahelate tugevdamine ning tööjõu ja oskuste nappusega tegelemine, on oluline Rootsi piirkondade ning nende väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate pikaajalise kestlikkuse ja konkurentsivõime jaoks.

(23) Lisaks majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele, mida käsitletakse taaste- ja vastupidavuskavas ning lahendatakse muude ELi vahenditega, seisab Rootsi silmitsi veel mitme väljakutsega, mis on seotud järgmisega: i) õpilaste, eelkõige ebasoodsa sotsiaal-majandusliku ja rändetaustaga õpilaste haridustulemuste halvenemine; ii) puudulikud oskused, mis annab kõige rohkem tunda ebasoodsa sotsiaal-majandusliku ja rändetaustaga inimeste puhul; ning iii) kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine.

(24) 2022. aasta rahvusvahelise õpilaste hindamise programmi (PISA) tulemuste põhjal on Rootsi õpilaste põhioskused alates 2018. aastast halvenenud. Kõige rohkem on olukord halvenenud matemaatikas, kus kehvemate tulemustega õpilaste osakaal ületas tublisti ELi eesmärki. Kehvade tulemuste määr on veelgi suurenenud ebasoodsa sotsiaal-majandusliku taustaga õpilaste hulgas ning lõhe riigis sündinud ja rändetaustaga õpilaste vahel on väga suur. Lisaks võib kvalifitseeritud õpetajate jätkuv nappus avaldada negatiivset mõju haridussüsteemi kvaliteedile ja õpilaste tulemuslikkusele.

(25) 2022. aastal oli 15 %-l kõigist põhikooli lõpetavatest õpilastest liiga madalad või puudulikud hinded, mis välistab pääsu keskkooli. See mõjutab eelkõige ebasoodsa sotsiaal-majandusliku ja rändetaustaga õpilasi, kuna paljud ei kvalifitseeru keskhariduse omandamisele. See rühm on alaesindatud ka erakoolides, mille õpilastel on keskmiselt paremad võimalused õpingute jätkamiseks. Kuna enamik Rootsi töökohti nõuab kesk- või kõrgemat haridust, suurendab haridustaseme erinevus seega ka ohtu, et töökohta ei leita, mis mõjutab negatiivselt integreerumist.

(26) Eri rühmade oskuste tase ja haridustase erinevad märkimisväärselt. Need erinevused on kõige suuremad väljaspool ELi sündinud noorte puhul, kellel on Rootsis sündinud noortest väiksem tõenäosus, et nad on lõpetanud keskkooli ja neil on väiksema tõenäosusega töökoht, pooleli õpingud või väljaõpe. See vähendab nende töövõimalusi ja ohustab Rootsi suutlikkust parandada veelgi oma jätkusuutlikku konkurentsivõimet. Lisaks süvendab oskuste nappus veelgi tööjõupuudust, mis on eriti ilmne tööstus- ja teenindussektoris, ning kujutab endast suurt väljakutset riigi põhjapoolseimate piirkondade arengule ja rohepöördele.

(27) Praeguse poliitikaga tundub ebatõenäoline, et Rootsi saavutab ELi kasvuhoonegaaside heite vähendamise poliitika raames 2030. aastaks seatud eesmärgid. Ajakohastatud põhjalikud stsenaariumid kasvuhoonegaaside heite kohta, mis kajastaksid poliitika muutusi 2023. ja 2024. aastal, puuduvad endiselt, kuna praegu kättesaadav valitsuse kliimaalane tegevuskava keskendub pikemale perioodile kuni 2045. aastani, aga puuduvad kvantitatiivsed stsenaariumid heitkoguste trajektooride kohta 2030. aastani. Mitmed ametlike ja sõltumatute asutuste uuringud näivad siiski kinnitavat, et Rootsi praegune poliitika toob kaasa märkimisväärse mahajäämuse võrreldes ELi 2030. aasta kasvuhoonegaaside heitkoguste eesmärkidega. Heitkoguste vähendamine maanteetranspordis on võtmetähtsusega, kui Rootsi tahab saavutada ELi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise poliitika raames 2030. aastaks seatud eesmärgid. Maanteetransport moodustab kolm neljandikku nafta ja naftatoodete

energianõudlusest, mis on peamine fossiilkütustest pärit kasvuhoonegaaside heite allikas Rootsis.

(28) Kuigi Rootsis on taastuvenergia osakaal kogu energiatarbimises ELi suurim, on tal endiselt kasutamata taastuvenergia potentsiaal. Seda potentsiaali saaks ära kasutada, et võtta arvesse Lõuna-Rootsi tööstuse jätkuvat elektrifitseerimist ning Põhja-Rootsis toimuvat uuenduslikku keskkonnahoidlikku tööstusarengut ja CO_2 heite vähendamist, mis nõuab veelgi suuremat elektritootmist. Riigi taastuvenergia tootmisvõimsuse suurendamisel on endiselt mitmeid takistusi. Selle tulemuseks võib olla see, et Rootsi ei suuda aastatel 2021–2030 suurendada tuuleenergia võimsust 13 GW võrra ja päikeseenergia võimsust ligikaudu 5 GW võrra. Üks selline takistus on nii avamere- kui ka maismaa tuuleenergiale lubade andmisega seotud piirangud. Need piirangud tulenevad muu hulgas ebatõhusatest loamenetlustest ning kohalike omavalitsuste ja kaitseasutuste vetoõigusest.

(29) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja tasakaalustamatuste olemasolu käsitlevaid järeldusi, kajastub määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud soovitus allpool esitatud soovituses 1. Soovituses 1 osutatud poliitikameetmed aitavad kõrvaldada kodumajapidamiste suurest võlakoormast ja kõrgetest eluasemehindadest tulenevaid haavatavusi,

SOOVITAB Rootsil võtta 2024. ja 2025. aastal järgmisi meetmeid.

1. Esitada õigeaegselt keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Vähendada leibkondade suure võlakoormuse ja eluasemeturu tasakaalustamatusega seotud riske, vähendades hüpoteeklaenude intressimaksete maksudest mahaarvamist ja suurendades perioodilisi omandimakse, samas luues asjakohased vahendid poliitika paremaks hindamiseks ja suunamiseks. Stimuleerida investeerimist eluasemeehitusse piirkondades, kus eluasemenappus on kõige suurem, eelkõige struktuursete tõkete kõrvaldamise kaudu ehitussektoris. Parandada eluasemeturu tõhusust, sealhulgas üürituru reformimise kaudu.

2. Võttes arvesse taaste- ja vastupidavuskava rakendamise viibimist, oluliselt kiirendada selle rakendamist, sealhulgas REPowerEU peatüki kiiret ja tulemuslikku rakendamist, tagades reformide ja investeeringute lõpuleviimise 2026. aasta augustiks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist. Jätkata vahehindamise raames keskendumist kokkulepitud prioriteetidele ja võtta samal ajal arvesse võimalusi, mida pakub Euroopa strateegilise tehnoloogia platvorm konkurentsivõime parandamiseks.

3. Parandada haridustulemusi, sealhulgas ebasoodsa sotsiaal-majandusliku ja rändetaustaga õpilaste puhul, tegeledes kvalifitseeritud õpetajate jätkuva nappuse probleemiga, tagades võrdsed võimalused koolisüsteemile juurdepääsuks ja toetades veelgi hariduse jätkamist keskkoolis. Arendada tööjõu, eelkõige ebasoodsa sotsiaal-majandusliku ja rändetaustaga töötajate oskusi sihipäraste poliitikameetmete ja vahendite abil, et parandada nende integreerimist tööturule.

4. Tagada kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärkide saavutamine, vähendades eelkõige maanteetranspordi heidet, ning kiirendada ja ühtlustada loamenetlusi taastuvate energiaallikate kasutuselevõtuks, eelkõige avamere tuuleenergia ja maismaa tuuleenergia puhul.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja